

Effekter på forbrug, indkomst og formue af øgede pensionsindbetalinger

Resumé:

Papiret gennemgår forskellige pensionsordningers marginalvirkninger mht. indkomst, formue og forbrug i ADAM version DEC99. Såvel førsteårseffekter som dynamiske profiler vises. Førsteårseffekterne for forbruget mht. de private ordninger kan diskuteres det samme kan den dynamiske profil for øgede ATP indbetalinger.

hco27d99.wp

Nøgleord: forbrug, pensioner, marginalegenskaber

Modelgruppepapirer er interne arbejdsrapporter. De konklusioner, der drages i papirerne, er ikke endelige og kan være ændret inden opstillingen af nye modelversioner. Det henstilles derfor, at der kun citeres fra modelgruppepapirerne efter aftale med Danmarks Statistik.

Indledning

Papiret er oprindeligt lavet for at afsløre underligheder i DEC99s forbrugsdel og samspil med pensionsdelen specielt mht. pensionsordningernes marginalvirkninger på indkomst, formue og forbrug. Papiret har allerede tjent sit formål ved at afsløre en del egentlige fejl. Pensionsordningernes marginale modelegenskaberne er dog stadig til diskussion.

1. Marginaleffekter på disponibel indkomst og formue af en stigning i pensionsindbetalinger mv .

Konkret er analysen gennemført ved at eksogenisere alle vigtige adfærdsrelationer (dog ikke skatterelationer) og dernæst støde til indbetalinger mv. Dette skulle svare til at give effekterne på disponibel indkomst når, skatterelation og lønrelationen ses under et.

Tabel 1. Førsteårs effekt på disponibel indkomst (Ydphk+Ydpsk) og formue (Wcp) af en stigning i pensionsindbetalinger med 1 mio.

	<i>Disponibel indkomst</i>	<i>Formue</i>
<i>Arbejdsgiver.adm (PL,PI)¹</i>	-0.5	0
<i>Private (PL,PI)</i>	0.5	0
<i>Offentlige fonde, ATP mv.</i>	-0.5	0
<i>Offentlige fonde, A-kasser</i>	-0.5	-0.5

Anm 1. Dækker både over løbende ydelser og engangsydelser. En krølle er at engangsydelserne kan have en anden beskatning end de løbende ydelser. ATP mv (Saqw,Saqo) A-kasser (Safm), Rest (Saqp)

Baggrunden for effekterne er skitseret nærmere i afsnit 2.

Det bemærkes at når indbetalingerne til arbejdsgiveradm. og private ordninger (PL og PI) har en effekt på formuen på nul skyldes det at det øgede skattefradrag får den finansielle formue (*Wpqp*) til at stige med 0.5 samtidig trækkes forøgelsen af pensionsformuen ud, dvs formuen reduceres med -1 og endelig forøges formuen med den beskattede og kursregulerede pensionsformue, dvs. 0.6. Effekten fra "pensionsformuekorrektionen" er altså kontraktiv (udskudt skat). Når indbetalingerne til A-kasser har en anderledes effekt på formuen end indbetalinger til ATP mv. skyldes det at a-kasse indbetalinger (*Safm*) ikke indgår i akkumulationsligningen for de offentlige fonde *Tffon*.

Tabel 2. Førsteårs effekt på disponibel indkomst (Ydphk + Ydpsk) og formue (Wcp) i af en stigning i formueafkast med 1 mio.

	<i>Disponibel indkomst</i>	<i>Formue</i>
<i>Arbejdsgiver.adm (PL,PI)</i>	0.5	0.5
<i>Private (PL,PI)</i>	0.5	0.5
<i>Offentlige fonde</i>	0	0.5

Anm 1. Her er antaget at offentlige fondes renteindtægter, Tifoi, også indeholder afkast af indbetalingerne Safm og Saqp.

I tabel 2 er analysen gennemført ved at afkastet forøget under antagelse om at forøgelsen skyldes øgede renter fra udlandet.

Det bemærkes at baggrunden for at der en positiv effekt af øget afkast i arbejdsgiveradm. og private ordninger er at forøgelsen af *Tien* får *Tipp2* og dermed *Tipp3* til at falde hvorfor skatterne falder (burde *Tipp2* mon fradrages afkast i PL og PI ?).

Når effekten på formuen for indbetalinger til offentlige fonde adskiller sig fra den for arbejdsgiveradministrerede og private ordninger skyldes det at de offentlige fondes formue indgår (med skattediskonteringsfaktoren 0.6) i den forbrugsbestemmende formue.

Som det fremgår af tabel 1 medfører øgede indbetalinger både at disponibel indkomst og formue ændres, men nu er det jo den samlede effekt på forbruget der er interessant. Denne kan fx. ses ved at endogenisere forbruget igen - det er gjort i tabel 3.

Tabel 3. Førsteårs effekt på privat forbrug (Cp) af en stigning i pensionsindbetalinger med 1 mio.

	<i>Forbrug</i>
<i>Arbejdsgiver.adm (PL,PI)</i>	-0.3
<i>Private (PL,PI)</i>	0.2
<i>Offentlige fonde, ATP mv.</i>	-0.3
<i>Offentlige fonde, A-kasser</i>	-0.3

I forhold til tabel 1 er fortegnet på forbrugets førsteårseffekter rimelig forståelig. Øgede indbetalinger til a-kasser giver på trods af en forskellig virkning på formuen ikke anderledes forbrugseffekter end de øvrige ordninger (undtagen private ordninger). Dette skyldes at formuen optræder lagget i forbrugsrelationen. Alt i alt ser forbrugseffekterne da rimelig fornuftige ud.

2. Dynamiske effekter af en permanent forøgelse af indbetalinger.

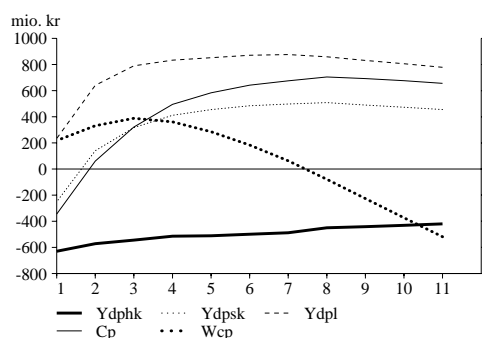
Analysen er her gennemført ved at eksogenisere alle vigtige adfærdsrelationerne, med undtagelse af privat forbrug og skattebestemmelsen. Som check på resultaterne har jeg gennemført de samme eksperimenter i en submodel, se evt. appendix.

$tbhsl\ arb.giver.adm + 1000^1$

Det viser sig at have en betydning om brøken for bidrag til arbejdsmarkedspensioner btb (indgår i $ptty1$), er endogen eller eksogen i disse eksperimenter.² Det nemmest umiddelbart at forstå er når denne brøk er eksogen, så det starter vi med.

eksogen btb

Figur 1. Effekt på indkomst, formue og forbrug

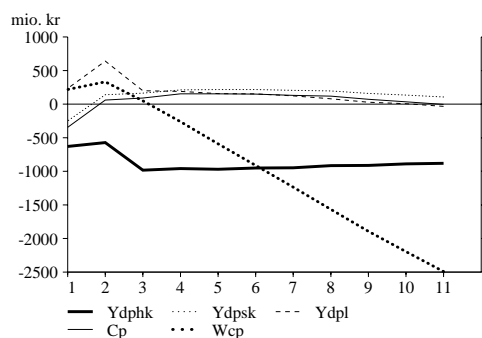
På kort sigt er effekten på forbrug og indkomst kontraktiv, idet indbetalingerne virker som en skat. Effekten på skattefradraget virker dog ekspansivt men mindskes over tid i takt med voksende udbetalinger der øger skattepligtig indkomst; $Ydpl$ aftager, $Ydphk$ stiger

Skattefradraget får pga. effekten på Ydp , tfn til at stige og dermed stigende Wcp , dog reduceres effekten på skattefradraget på sigt og effekten på Wcp reduceres også. Når formuen ikke stiger så meget som tfn tilsiger så skyldes det at stigningen i pensionsformuen trækkes ud af Wcp og den beskattede pensionsformue trækkes ud, dermed bliver effekten fra "pensionsformuekorrektionen" kontraktiv. Cp stiger og topper efter 10 år og reduceres derefter i takt med faldende effekt på skattefradraget. Reduktionen i Cp reducerer Y og dermed reduceres disponibel indkomst yderligere.

endogen btb

¹Her er anvendt $jrhtbhl$.

²I btb indgår pensionsindbetalinger til arbejdsgiveradministrerede ordninger ($Tbhsl$ og $Tbhsk$) samt indbetalinger til ATP ($Saqw$ og $Tqwm$).

Figur 2. Effekt på indkomst, formue og forbrug

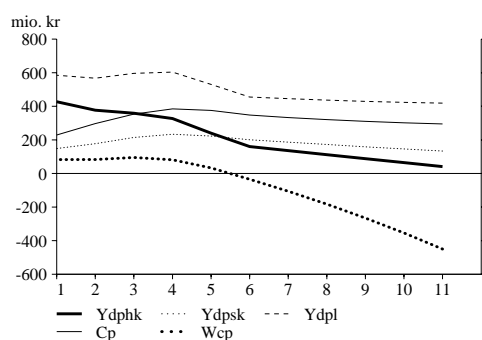
Samme forløb som ovenstående dog reduceres også indkomstoverførslerne efter to år hvilket betyder hurtigere negativ forbrugseffekt

Det bemærkes at den marginale ændring isoleret set (når C_p er eksogen) indebærer at effekten fra indkomsten er negativ første år (effekten fra $Ydphk$ og $Ydpsk$ er negativ) og derefter ca nul (effekten fra $Ydpl$ er positiv men indgår lagget), jf tabel 1. Dette er måske isoleret set lidt underligt (man kan også bemærke at hvis forøgelsen af indbetalingerne er midlertidig må det betyde at effekten på indkomsten første år er negativ men andet år positiv - det er måske også lidt underligt). På den anden side er forløbet for forbruget i figur 2 da nogenlunde fornuftigt; jeg syntes i hvertfald at øgede indbetalinger på et eller andet tidspunkt skal have en positiv forbrugseffekt. Man kan diskutere om den positive forbrugseffekt er for lille.

I de følgende eksperimenter er btb endogen.

$T_{phli} + 1000$

Indbetalinger til private ordninger

Figur 3. Effekt på indkomst, formue og forbrug

Pga. skattefradraget stiger indkomst og forbrug. Efter et par år forøges de direkte skatter i takt med en stigning i udbetalingerne derfor reduceres $Ydphk$, $Ydpl$ og $Ydpsk$ (Y_r falder).

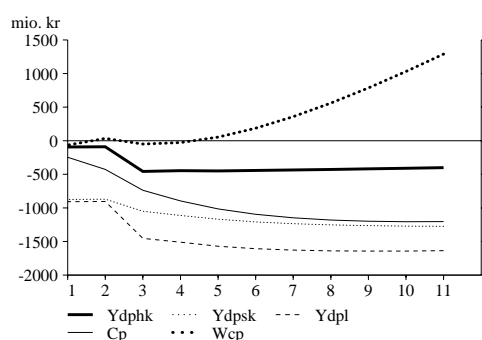
Formuen stiger svarende til at Ydp og $Tfpn$ stiger. Når formuen ikke stiger så meget som $Tfpn$ tilsiger skyldes det "pensionsformuekorrektionen", jf. kommentar under figur 1.

Effekten på forbruget er positivt i hele perioden.

$Saqw + 1000$

Soc. bidr. til ATP og lønmodt. garantifond

Figur 4. Effekt på indkomst, formue og forbrug

Skattefradraget betyder at $Ydphk, Ydpl$ kun reduceres med halvdelen. Pga stigningen i indbetalingerne reduceres jf. ovenstående, indkomstoverførslerne. (der er her tale om en nettoeffekt $pttyl$ påvirkes negativt af btb men $typw$ stiger - er det mon tilsigtet). Når effekten på $Ydpl$ bliver mere kontraktiv end effekten på $Ydphk$ skyldes det at lønsummer og dermed restindkomst også påvirkes af den øgede ATP indbetaling. Pga. faldet i forbruget reduceres Yr hvilket yderligere reducerer $Ydpsk$ og $Ydpl$.³

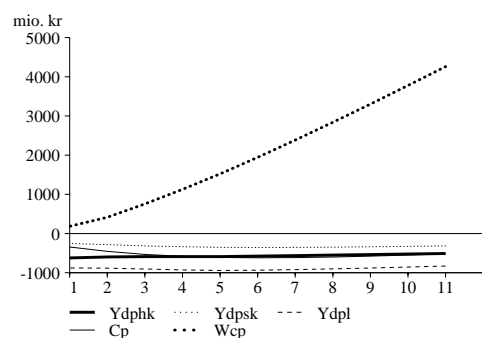
I Wcp er der to modgående effekter den private sektors fordringsrhv. reduceres jf. disponibel indkomst virkningen, men pga. at off. fonde indgår i Wcp , stiger Wcp .

Det bemærkes at effekten på forbruget i hele perioden er negativ. Burde ATP mon behandles anderledes ved formuleringen af disponibel indkomst ?

³Den over hele perioden negative effekt på forbruget genfindes også med eksogene lønsummer vist i appendix 1, for en submodel.

Sago + 1000
Soc. bidr. til ATP fra off. arb.givere

Figur 5. Effekt på indkomst, formue og forbrug

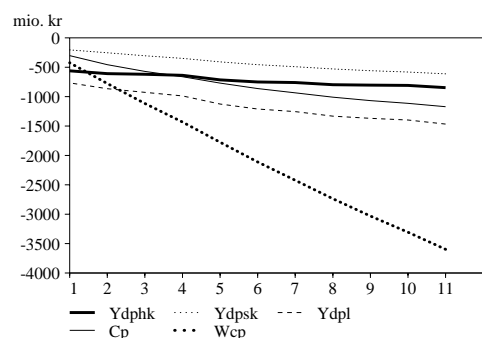
Skattefradraget betyder at $Ydphk, Ydpl$ kun reduceres med halvdelen af indbetalingerne. Indkomstoverførslerne, Ty , er upåvirkede. Wcp stiger fordi de offentlige fonde forøges mere end den private fordringserhvervelse falder.

Pga. faldet i forbruget reduceres Yr hvilket yderligere reducerer $Ydpsk$ og $Ydpl$.

I forløbet er effekten på forbruget negativ.

Safm + 1000
Indbetaling til arbejdsløshedsforsikring

Figur 6. Effekt på indkomst, formue og forbrug

Mht. effekten på indkomsten svarer eksperimentet til det foregående. Eneste forskel er at effekten på formuen her er negativ da indbetaling til arbejdsløshedsforsikring ikke øger formuen i de offentlige fonde, Wcp påvirkes derfor kun af faldet i den private fordringserhvervelse.

Opsamling

Det virker umiddelbart fornuftigt at pensionsindbetalingerne på kort sigt har en negativ forbrugseffekt fortolket som et udtryk for at forbrugerne er likviditetsrestrikeret, på længere sigt skal de øgede pensionsindbetalinger dog have en positiv forbrugseffekt (ellers er det jo svært at se ideen i at indbetale). Papiret viser at sådan virker pensionsordningerne også gennemgående i ADAM. Undtagelserne er at ATP indbetalingerne ikke har en positiv forbrugseffekt på noget tidspunkt. Endvidere kan man diskutere den positive førsteårseffekten af de private ordninger. Ellers er det svært at vurdere hvordan de dynamiske profiler egentlig bør være. Det ville her i første omgang være rart at holde de dynamiske profiler op mod hvordan de ser ud andre steder (DREAM, SMEC).⁴

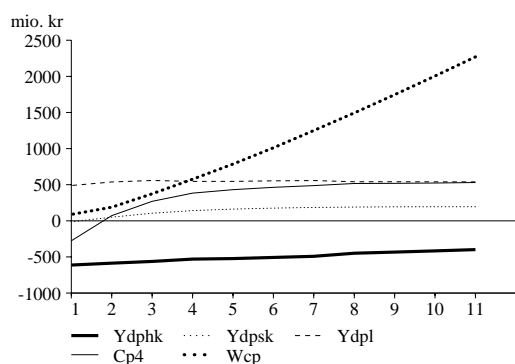
⁴Vi har mere eller mindre aftalt et sådant sammenligningsprojekt med SMEC.

Appendix. Dynamiske effekter af en permanent forøgelse af indbetalinger.

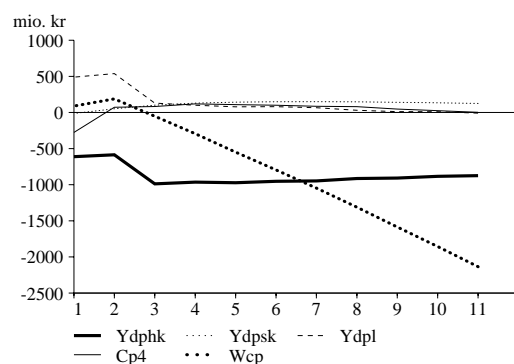
Eksperimenter der svarer til de ovenstående er gennemført i en model der indeholder: privat forbrug, direkte skatter, indkomstoverførsler, sektorbalancer, findan og pensionsmodel. I forhold til de eksperimenter der er vist ovenfor er der udeladt nogle måske lidt forstyrrende modeffekter. Således er feedback fra forbrug til BNP kortsluttet og effekten på lønomkostninger og lønsummer er også kortsluttet.

Effekt på indkomst, formue og forbrug

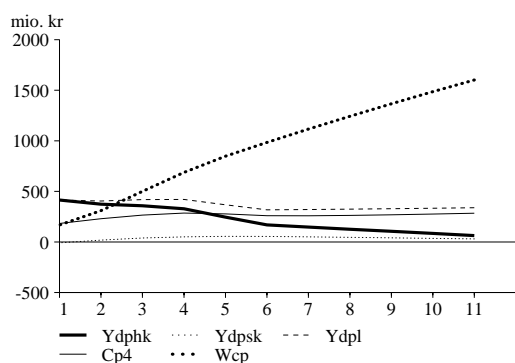
Figur 1

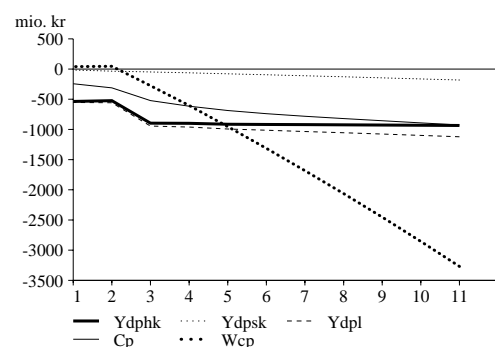
Figur 2

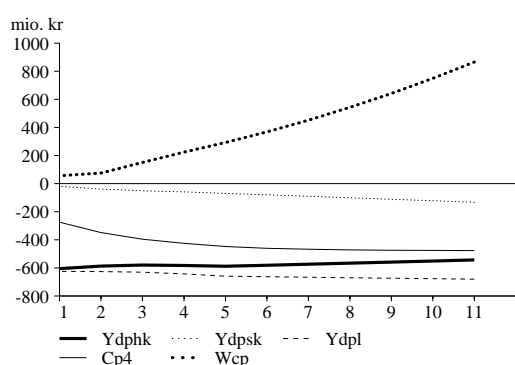
Figur 3

Figur 4

Figur 5

Figur 6

